

Владислав Геннадійович КУНДЕУС,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2430-5437>

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ОЗНАК КОРУПЦІЇ, КОРУПЦІЙНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Відповідно до абзацу 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 (далі – Закон) корупційне правопорушення – це діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність [1].

Частина 1 ст. 1 цього Закону визначає, що корупція – це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Отже, виходячи із нормативного визначення поняття «корупція», ознаками корупції є:

1) використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди;

2) прийняття особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону, неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб;

3) обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеної у ч. 1 ст. 3 Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Отже, згідно Закону, корупційним правопорушенням є діяння, що містить ознаки корупції передбачені ч. 1 ст. 1 Закону, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Виходячи із законодавчого поняття корупційного правопорушення (ч. 1 ст. 1 Закону), корупційним злочином має визнаватися діяння, що містить ознаки корупції, передбачені ч. 1 ст. 1 Закону, за яке встановлено кримінальну відповідальність.

Кримінальний кодекс України (далі – КК) встановлює перелік злочинів які визначає як корупційні. Так, згідно примітки до ст. 45 КК корупційними злочинами вважаються злочини, передбачені

статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 цього Кодексу [2].

Отже, відповідно до даного переліку, до корупційних злочинів визначених чинним КК належать:

1) злочини, що полягають у заволодінні шляхом зловживання службовим становищем певними речами: майном (ст. 191 КК); вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою чи іншим військовим майном (ст. 262, 410 КК); наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами, прекурсорами, обладнанням, призначеним для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 308, 312, 313 КК); документами, штампами, печатками, паспортом (ст. 357 КК);

2) злочини, що полягають у зловживанні повноваженнями, владою чи службовим становищем з метою одержання неправомірної вигоди (ст.ст. 364, 364-1, 365-2 КК);

3) злочини що полягають у прийнятті обіцянки/пропозиції неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, одержанні такої вигоди або проханні надати таку вигоду (ст. ч. 3 ст. 354; 368; ч. 3 ст. 368-3; ч. 3 ст. 368-4; ч. 2 ст. 369-2; ст. 368-2 КК);

4) злочини, що полягають у пропозиції, обіцянці або наданні особі неправомірної вигоди (ч. 1 ст. 354; ч. 1 ст. 368-3; ч. 1 ст. 368-4; ч. 1 ст. 369-2; 369 КК);

5) злочини, способом вчинення яких є зловживання повноваженнями: порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК) та нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК) у випадку вчинення цих злочинів шляхом зловживання службовим становищем.

Таким чином, ознаками корупційних злочинів, визначених приміткою до ст. 45 КК, є:

1) заволодіння шляхом зловживання службовим становищем певним майном (речами);

2) зловживання повноваженнями з метою одержання неправомірної вигоди, як діяння та зловживання повноваженнями, як спосіб вчинення злочину;

3) пропозиція, обіцянка або надання певній особі неправомірної вигоди, а так само прийняття

такою особою неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції неправомірної вигоди.

Співставляючи законодавчі ознаки корупції, корупційного правопорушення та корупційних злочинів, ми бачимо, що ознаки корупції та корупційного правопорушення, що визначені Законом України «Про запобігання корупції», та ознаки корупційних злочинів, що перелік яких встановлений приміткою до ст. 45 КК, не повною мірою збігаються між собою.

По-перше, якщо корупційне правопорушення, згідно ч. 1 ст. 1 Закону, утворюють дії, що полягають у використанні особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей, то, згідно КК, корупційний злочин утворюють дії, що полягають у зловживанні особою повноваженнями, владою чи службовим становищем.

По-друге, якщо корупційне правопорушення, згідно ч. 1 ст. 3 Закону, утворюють тільки дії, то згідно КК, корупційний злочин можуть утворювати не самі дії, а спосіб їх вчинення. Так, зловживання особою повноваженнями є способом вчинення корупційних злочинів, передбачених ст. 210, 320 КК.

По-третє, корупційний злочин, згідно КК, утворює заволодіння, шляхом зловживання службовим становищем, певним майном (речами) (ст. 191, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК). Закон «Про запобігання корупції» заволодіння шляхом зловживання службовим становищем, певним майном (речами) не відносить до ознак корупції.

По-четверте, Закон «Про запобігання корупції», визначає обов'язковою ознакою корупційного

правопорушення неправомірну вигоду як предмет або як мету вчинення певних дій (використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди). Для злочинів, передбачених ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК неправомірна вигода не є предметом або метою вчинення вказаних злочинів.

Узагальнюючи вищевикладене, слід зробити наступні висновки.

Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 визначає поняття корупції та корупційного правопорушення. Кримінальний кодекс України визначає конкретний перелік злочинів, що є корупційними (примітка до ст. 45 КК).

У злочинах, передбачених ст. 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК ознаки корупційних злочинів відповідають ознакам корупційного правопорушення (злочину), що визначені Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року.

Злочини, передбачені ст. 191, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК і визначені приміткою до ст. 45 КК як корупційні, не містять ознак корупції та корупційного правопорушення встановлених ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року.

Ознаки корупції, корупційного правопорушення, визначених Законом та корупційних злочинів, визначених КК, співвідносяться між собою як загальне та спеціальне. Проте, відносячи певні злочини, що не містять законодавчих ознак корупції до корупційних, КК виходить за межі визначених Законом ознак корупції та корупційного правопорушення.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 27.01.2016).

2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 27.01.2016).

Одержано 28.01.2017